

Wolność zobowiązuje nas do odpowiedzialnego kształtowania przyszłości

Deklaracja Bratysławska Europejskiego Dzieła Kolpinga

Rok 1989 stał się symbolem głębokich zmian w Europie. Przez ponad 40 lat wcześniej Europa trwała podzielona na dwa bloki wpływów politycznych, ze wschodnią częścią opanowaną przez reżim komunistyczny. Wzdłuż kontynentu przebiegała tzw. żelazna kurtyna, którą ludzie ze Wschodu starali się pokonywać ryzykując życie - a która upadła ostatecznie w wyniku ruchów wolnościowych pod koniec XX w.

Narodom Europy Środkowo - Wschodniej udało się w tym roku *annus mirabilis* poprzez aksamitne i pokojowe rewolucje zmienić polityczne i społeczne struktury swoich krajów, zdobywając tym samym wolność dla swoich obywateli. Potrzeba zmian i dążenie do nich, były wyrazem niezadowolenia z socjalistycznego pojmowania człowieka, społeczeństwa; odpowiedzią na ucisk oraz niespełnione oczekiwania.

Rozumienie człowieka jedynie jako instrumentu i części społecznej całości, przy jednoczesnym ignorowaniu jego wolnego wyboru, a także osobistej i niezbywalnej odpowiedzialności każdej osoby za wspólne dobro, jest nieodpowiednie i krzywdzące wobec osoby ludzkiej; zarówno jako istoty indywidualnej, jak i społecznej. Dzięki swoim dążeniom do większej wolności, do poszanowania praw człowieka oraz prawdziwej sprawiedliwości społecznej ludzie rozpoczęli przed 20 laty polityczne przemiany, które umożliwiły nową polityczną jedność Europy.

Zawiedzione oczekiwania

Dziś – 20 lat po tej diametralnej przemianie – okazuje się jednak, że nie wszystkie oczekiwania Europejczyków mogły zostać spełnione, nawet te, które stanowiły fundament pertraktacji rewolucjonistów. Wprawdzie nowo zdobyta wolność otworzyła wiele możliwości politycznego współdziałania, ale bardzo szybko wygrały indywidualne interesy. Okazało się, że obywatele nie zrozumieli nowo zdobytej wolności jako szansy i zobowiązania do współodpowiedzialności za wspólne dobro, ale jako poszerzenie swoich własnych możliwości działania. Ze względu na brakujące ramy organizacyjne będące zabezpieczeniem dla gospodarki rynkowej przekształcenia gospodarcze doprowadziły w niektórych krajach Europy do wykształcenia się nowych struktur władzy, co miało fatalne skutki dla sprawiedliwości społecznej.

Pozbawiona odpowiedzialności społecznej gospodarka - w obliczu ogólnej globalizacji – skutkuje nowymi formami społecznego wyobcowania, niestabilności i niepewności, a także wywołuje konieczność ciągłej redukcji możliwości polityki państwowej w odniesieniu do równości społecznej między poszczególnymi grupami społecznymi.

Atmosfera coraz większej niepewności i rosnącej przepaści między grupami społecznymi w konsekwencji wyraźnie osłabia wsparcie dla pluralistycznej demokracji – przyczyniając się do wzrastającego wpływu populistycznych i obcych demokracji sił politycznych.

Wobec tej sytuacji bezwzględna staje się potrzeba przypominania podstawowych celów ludzi z roku 1989, a następnie wspólne szukanie dróg prowadzących do spełnienia oczekiwań, które wtedy postawiono sobie za cel rewolucji.

Europejskie Dzieło Kolpinga już w roku 1996 w Manifeście Salzburskim wskazywało na kilka podstawowych przesłanek, które muszą być spełnione, jeśli w Europie ma być zagwarantowany polityczny i społeczny system wolności, godności człowieka i społecznej sprawiedliwości. W odniesieniu do aktualnej sytuacji można przywołać przedstawione poniżej zagadnienia.

Gwarancja demokracji

Doświadczenia historyczne pokazują, że reprezentatywną formą państwa i rządów jest demokracja, w której wolność obywateli, godność osobista i indywidualne prawa człowieka są najlepiej zapewnione i dzięki której wspólne dobro wykraczające poza indywidualne interesy poszczególnych grup społecznych może być najlepiej osiągnięte. Jednocześnie historyczne doświadczenia potwierdzają, że reprezentatywna demokracja tylko wtedy może być skuteczna, jeśli jest realizowana przez obywateli, którzy rozumieją swoje prawa wolnościowe nie jako absolutne prawo jednostki, lecz jako chrześcijańską odpowiedzialność. Dzieło Kolpinga dostrzega swoje ogromne zobowiązanie względem swoich członków, aby przypominać im o obydwu wymiarach chrześcijańskiego obrazu człowieka oraz wynikających z tego faktu konsekwencji postępowania jednostki. Dzieło Kolpinga nie tylko wymaga od swoich członków podejmowania odpowiedzialności za społeczeństwo, ale również zachęca do pełni demokratycznego zaangażowania.

W rozumieniu Katolickiej Nauki Społecznej Europejskie Dzieło Kolpinga uważa państwo za twór zasad, w którym stworzona jest równowaga pomiędzy gospodarką, dynamiką rynku a uprawnionymi zasadami sprawiedliwości społecznej. Aktualny kryzys finansowy i wynikający z niego kryzys gospodarczy unaocznia nam, jakie skutki może mieć sytuacja, kiedy siły rynku nie posiadają twardej konstrukcji organizacyjnej. W czasach globalizacji oprócz państw narodowych także wspólnota międzynarodowa powinna dbać o to, by procesy zachodzące w ogólnoświatowych systemach gospodarki i finansów posiadały ramy organizacyjne ukierunkowane na wspólne dobro rodziny ludzkiej.

Jeśli obywatele na stałe akceptują porządek demokratyczny, wówczas państwo powinno zapewnić konieczne minimum w sferze bezpieczeństwa społecznego. Zgodnie z zasadą subsydiarności duże znaczenie ma tu społeczeństwo obywatelskie, które powinno zachęcać poszczególnych obywateli do samopomocy, a także zapewniać im przestrzeń do działania poprzez tworzenie własnych solidarnych struktur sieciowych oraz umożliwienie wykonywania zadań społecznych, odciążając przy tym państwo od nadmiaru obowiązków. Europejskie Dzieło Kolpinga jako organizacja społeczeństwa obywatelskiego jest gotowe do odpowiedzialnego przejmowania zadań społecznych w zakresie kształcenia i pomocy społecznej.

Wzmocnienie rodziny

Zasadnicze znaczenie dla funkcjonowania społeczeństwa stanowi rodzina. Jest ona – jak podkreśla Katolicka Nauka Społeczna - jego fundamentem. Mimo, że w ostatnich dziesięcioleciach w Europie obraz rodziny i jej formy uległy znaczącym zmianom, to jednak nadal związek kobiety i mężczyzny oparty na małżeństwie, który poprzez dzieci staje się rodziną jest najbardziej stabilną formą społeczności. Jej przeznaczeniem w sensie obywatelskim jest wypełnienie istotnych zadań dla ogółu ludności. Zdrowe i dojrzałe rodziny zapewniają dzieciom emocjonalną i społeczną opiekę niezbędną dla ich rozwoju. Są środowiskiem, w którym przekazywane są im podstawowe wartości i mają szansę uczyć się praktycznego zastosowania takich postaw jak: szacunek, poczucie solidarności, obowiązku, etc. Rodziny poprzez więzi wytworzone między poszczególnymi jej członkami otaczają się wzajemnie opieką i zabiegają o bezpieczeństwo w czasie choroby, w wieku starszym, w sytuacjach granicznych czy też w każdym innym momencie, kiedy zachodzi taka potrzeba.. Rodzina zapewnia poszanowanie godności ludzkiej również wtedy, kiedy okoliczności zewnętrzne nie są przychylne dla jednostki. Jej pomoc jest nieceniona także w czasach instytucjonalnie zagwarantowanej solidarności.

Europejskie Dzieło Kolpinga uważa, że wsparcie rodziny poprzez pracę kształceniową, poprzez jednoczenie rodzin w strukturach sieciowych i poprzez reprezentowanie interesów rodziny w polityce jest bardzo ważnym zadaniem. Nadal będzie ono uświadamiać o niepodważalnej roli rodziny dla jednostki i dla społeczeństwa, pomagać w wypełnianiu zadań w rodzinie przez jednostkę, wspierać związki członków rodziny poprzez pracę kształceniową i oferty spędzania wolnego czasu. Ponadto będzie współdziałać w zakresie tworzenia struktur sieciowych rodzin i występować za subsydiarnym wsparciem rodzin przez politykę. Szczególne zadanie widzi Dzieło Kolpinga w pomocy rodzicom samotnie wychowującym dzieci oraz solidarnym wsparciu osób z rodzin rozbitych.

Praca i zatrudnienie

Praca i zatrudnienie ma podstawowe znaczenie dla socjalnego zabezpieczenia społeczeństwa. Jeśli nawet w chrześcijańskim rozumieniu praca jest czymś więcej niż tylko zatrudnieniem, to brak zatrudnienia czy też godnego zatrudnienia stało się największą troską obywateli Europy. W wyniku wzrastającej globalizacji coraz więcej miejsc pracy w obszarze przemysłu znika z Europy. Pozostające miejsca pracy są najczęściej tak niskopłatne, że nie wystarczają na utrzymanie rodzin. Dlatego konieczne staje się wspieranie rodzin poprzez świadczenia ze strony państwa.

Pośród rozmaitych kierunków rozwoju – zbyt wiele uwarunkowane jest tym, że człowiek w procesie produkcji nie jest, choć powinien być na pierwszym miejscu, a interes kapitałowy i wygórowane oczekiwania zysków z zainwestowanego kapitału prowadzą do redukcji miejsc pracy lub co najmniej do tworzenia bądź przyzwolenia na nieodpowiednie warunki zatrudnienia.

W czasach globalizacji rozwiązania w zakresie pracy i zatrudnienia nie mogą być osiągnięte tylko na płaszczynie kontynentalnej. Dzieło Kolpinga w Europie żąda wdrożenia podstawowych norm pracy na całym świecie.

cie i wzmocnionych działań międzynarodowej wspólnoty państw w zakresie respektowania zasad godnej pracy zdefiniowanych przez Międzynarodową Organizację Pracy. Dzieło Kolpinga wspiera w Europie starania w zakresie kształcenia i oferuje przedsięwzięcia kształceniowe, aby poprzez wyższe kwalifikacje zapewnić ludziom szansę na miejsce pracy. Jednocześnie Dzieło Kolpinga wspiera starania pracowników jednoczących się w związkach, aby móc lepiej reprezentować swoje interesy oraz pomaga ludziom w drodze do prowadzenia samodzielnej działalności gospodarczej. Dzieło Kolpinga oczekuje od polityki konsekwentnego wspierania nowych technologii, które mogą zagwarantować wysoki poziom zatrudnienia oraz konieczne ciągle podnoszenie kwalifikacji zawodowych osób zatrudnionych, a także ograniczenia obciążającej gospodarkę biurokracji i regulacji rynku pracy.

Rozwój i odpowiedzialność na świecie

Europa w różny sposób jest powiązana z innymi częściami świata. Wiele z politycznych i społecznych kierunków rozwoju, które tu miały swój początek, stały się uniwersalne. Poprzez wspólne wartości jak np. prawa człowieka Europa czuje się związana z ludźmi ze wszystkimi częściami świata. Wiele z tych osób jednakże nie ma wystarczających szans na godne życie i rozwój. Z uwagi na swoją historię i swoje wartości Europa czuje się odpowiedzialna do okazania im pomocy. Wzrastająca w wyniku globalizacji zależność potrzebuje jako przeciwwagi rosnącej międzynarodowej solidarności.

Dzieło Kolpinga w Europie opowiada się za współdziałaniem w zwalczaniu niesprawiedliwości na świecie poprzez wzmocnione działania w zakresie pomocy rozwojowej oraz za otwieraniem możliwości rozwoju narodom i ludziom znajdującym się w trudnej sytuacji. To wymaga także stworzenia sprawiedliwego porządku gospodarczego na świecie, który poprawi szanse biednych krajów w dostępie do rynków światowych.

Sprawą wymagającą szczególnej troski jest konieczność powstrzymania zmian klimatycznych, które dotyczą w dużym stopniu kraje ubogie – najczęściej nie przyczyniające się do nich. Jednakże problem ten spowodowany jest przez ludzi i przez nich powinien zostać usunięty - poprzez odpowiednie przedsięwzięcia i postanowienia na szczeblu porozumienia międzynarodowego.

Wzywamy Europę, by oferowała osobom zmuszonym do emigracji na jej tereny, azyl gwarantujący poszanowanie praw człowieka, a także zabiegała o usuwanie przyczyn tych ruchów na świecie. Dzieło Kolpinga w Europie zwraca się w szczególny sposób do ludzi, którzy przybyli „tutaj” i pomaga im zintegrować się z nowym środowiskiem.

Dzieło Kolpinga w Europie w przyszłości nadal będzie starało się:

- wzbudzać aktywność swoich członków do czynnego i odpowiedzialnego działania w rozwoju demokracji
- wzmocniać rodzinę jako podstawową komórkę społeczeństwa
- wdrażać podstawowe zasady godnej pracy
- uświadamiać obywateli o ich odpowiedzialności za sprawiedliwość społeczną na świecie
- skutecznie przeciwdziałać zmianom klimatycznym.